

LJUBLJANSKI ZVON

Mesečnik za književnost in prosveto

Letnik XLIII

Uredil

Fran Albrecht

Per. II 62/43 (1. ex)

V Ljubljani
MCMXXIII

Last in založba «Tiskovne zadruge», z. z o z.

LJUBLJANSKI ZVON

Mesečnik za književnost in prosveto

XLIII. letnik

1923

9. številka

Prof. dr. R. Nahtigal:

† Vatroslav Jagić.

Ko sem leta 1918., naprošen od uredništva «Ljubljanskega Zvona», napisal k Jagićevi osemdesetletnici prvi del razprave o njem, kjer se opisuje Jagićevo življenje in znanstveno dozorevanje tje do ustanovitve «Arhiva za slovansko filologijo» (Ljubljanski Zvon XXXVIII, 724—736), nisem mogel niti od daleč slutiti, da bo razmeroma že tako kmalu treba pisati tudi posmrtnico: saj smo vsi, ki smo Jagića osebno poznali, vedeli, kako so mu njegovo železno zdravje, nedosegljiva duševna čilost in najpravilnejše življenje obetali silno visoko starost še preko devetdesetih let, kakor se to ravno pri prvovrstnih znanstvenikih lahko večkrat zaznamuje. Organizem mu je še premagal pljučnico, ali nato je prišla neka reakcija in nepričakovano hitro je odšel. Bog ve, ali ni tudi tu vplivalo in prikrajšalo življenja pot breme časa, ki je ogrenilo in pretrgalo nit življenja posebno mnogim znamenitim slavistom in drugim slovanskim učenjakom (prim. Ljubljanski Zvon XXXVIII, 724).

¹ Pokojnikova slika je priložena prvemu letniku «Časopisa za slovenski jezik, književnost in zgodovino», ki je posvečen njegovi osemdesetletnici in ki je bil tedaj edini tak zbornik v vsem slovanskem svetu. Slikati se je dal izrecno za «Časopis». Seznam njegovih del in spisov do leta 1907. glej v «Zborniku u slavu Vatroslava Jagića» (Berlin 1908). Tudi tu je slika. Nadaljevanje seznama del in spisov od leta 1907. do 1918. je v navedenem letniku «Časopisa». Kar je izšlo pozneje do njegove smrti, naj sledi tu. Navedeno je pač vse važno, karkoli je bilo mogoče doznati tudi s pomočjo nekih prijateljev.

Jagićevi spisi 1918—1923:

1918—1923: *Archiv für slavische Philologie*, herausgegeben von V. Jagić. Berlin, Weidmannsche Buchhandlung:

XXXVII. letnik (1920; 3. und 4. Heft): Zur slavischen Mythologie (o knjigi: Aleksander Brückner, *Mitologja słowiańska*. W Krakowie 1918); 492 do 511;

«Krit. Anz.»: Branko Vodnik, *Neue kritische Ausgabe der Dichtungen Petar Preradović*; 512—522;

Fr. Kidrič, *Die protestantische Kirchenordnung der Slovenen im XVI. Jahrhundert*; 522—525;

Meni, njegovemu nekdanjemu neposrednemu učencu skozi vsa leta univerzitetnih študij, čigar življenska usoda je celo stala kolikor toliko v zvezi z imenom velikega pokojnika, je odkrito rečeno težko pisati posmrtnico o tem možu. Pa tudi le strokovno kratko orisati njegovo ogromno, skoro nepregledno in slavistično vsestransko, naravnost polihistorško znanstveno delo v besede najvišjem in najboljšem pomenu ter podati njega karakteristiko, podvesti bilanco njegovih glavnih znanstvenih rezultatov ter pokazati njegov neprecenljiv pomen v razvitku slovanske filologije, je mogoče le v daljšem spisu, ki tu in v posmrtnici ni na mestu. V glavnem je itak splošno znano — do kake veličine se je povzpел pokojnik — da je to bil ne le eden največjih slavistov do današnjih dni, temveč tudi eden najznamenitejših Slovanov vseh dob sploh. Po Dobrovškem, ustvaritelju početkov prave znanstvene slavistike, ni bilo slavista, ki bi bil niti slavistike tako tesno strnil okrog svoje osebe in na vseh poljih kritično vodil k daljnemu napredku kakor on. Po kapitalnih Miklošičevih delih, čigar hvaležni učenec je bil in brez katerega ga seveda ni mogoče zamisliti, je on slavistiko razvil v resnično, polnopravno in vsestransko filologijo ter postal njen obče priznani voditelj do konca svojih dni. Kako daleč pa je posegal pomen njegovih znanstvenih naukov, je najlepši dokaz ravno naš južnoslovanski svet, kateremu je v sloveči razpravi «Poglavje iz zgodovine južnoslovanskih jezikov» v XVII. zv. «Arhiva»

Sigurd Agrell 1. Zur slavischen Lautlehre, 2. Slavische Lautstudien, 3. Zwei Beiträge zur slavischen Lautgeschichte; 525—532;
Galusca, Slavisch-rumänisches Psalterbruchstück; 533—535;
Dem Prof. Polívka zu Ehren gewidmete Festschrift; 536—537;
Nekrolog; Ivan Bogdan; 552—555.

1918. Stanisław Tarnowski (v Almanachu dunajske akademije za l. 1918).

1919—1920: Zum altkirchenslawischen Apostolus. I—III. Wien 1919—1920. Sitzungsberichte der Akad. d. W. in Wien. Phil.-hist. Kl., 191. Bd., 2. Abhdlg.; 193. Bd., 1. Abhdlg.; 197. Bd., 1. Abhdlg.;

1919: (†) Jireček, Staat und Gesellschaft im mittelalterlichen Serbien. Studien zur Kulturgeschichte des 13.—15. Jahrhunderts. Vierter Teil. Nach dem handschriftlichen Nachlaß des Verfassers bearbeitet von V. Jagić. Wien 1919. — Denkschriften der Akad. d. W. in Wien. Phil.-hist. Kl. 64. Bd., 2. Abhdlg.;

1920: Pamet i poštenje u politici. — Nova Evropa I (1920), 65—66;
Pismo g. Vatroslava Jagića uredništvu Nove Evrope. — Nova Evropa I (1920), 319—320;

1921: Prošlost i budućnost slovenske nauke (slavistike). — Prace lingwistyczne ofiarowane Janowi Baudouinowi de Courtenay. Kraków 1921; Repetita placent. — Festschrift für A. Bezzenberger, Göttingen 1921;

1921—1922: Konstantin (Ciril) i Metodije. — Brastvo Društva sv. Save, knj. XVI. Beograd 1921.

ustvaril tudi znanstveno-teoretsko podlago s tem, da je dokazal, da so starejše hipoteze o nekem poznejšem srbsko-hrvatskem klinu v prvotnem južnoslovanskem občeslovenskem etničnem miljeju napačne in da je jezikovno in etnografski prvotno izhajati iz enotnosti današnjih Srbov, Hrvatov in Slovencev ter drugih južnih Slovanov, naj si je tudi postanek starih državnih tvorb na našem ozemlju drugačen in vprašanje zase. S tem pa je bil podan tudi znanstveno-teoretski *raison d'être* ustanovitve naše narodne države, kar se je v širnem svetu priznalo in čigar moč je imel pisec teh vrst priliko opazovati v sovražnem nam nemškem svetu, ko je l. 1918. v graškem časopisu («Tagespost» 18. okt., štev. 286) nastopil za obrambo ideje južnoslovanske enote.

Toda teh nekoliko uvodnih in splošnih besed o Jagićevi veličini in njegovem pomenu naj tu zadošča, pa menim, da naj v spomin še sveže gomile namesto suhega ocenjevalnega spisa za sedaj raje stopi kaj intimnejšega, kar naj predvsem osvetli Jagića kot človeka. Zdi se mi, da morejo temu najlepše poslužiti izbrana mesta iz nekih njegovih pisem, ki sem jih prejel od njega za časa svetovne vojne. V natančnem ponatisu izpuščam v njih, razume se, vse, kar je le privatnega ali specialno strokovnega značaja (nekaj tega je radi kontekstne zveze pač moralo ostati, izpuščeno je zaznamovano s pikami), podajam pa vse, kar se tiče javnih razmer in zadev ter Jagićevega življenja in znanstvenega dela, osobito pa še, kar na ta ali drugi način označuje njegovo mišljenje in čuvstvovanje. Neka pisma in mesta, ki bi vtis iz navedenih še povečala, sem moral žal izpustiti, ker se dotikajo zadev raznih še živih oseb, zlasti slavistov. Navedeno pa posebno lepo razodeva, kako se je zanimal

Izagnanici iz Morave posle smrti Metodijeve. — Brastvo Društva sv. Save, knj. XVII. Novi Sad 1922;

1922: Kozma Indikoplov po srpskomu rukopisu g. 1649-e. (Paleografsko-jezička studija.) — Spomenik Srpske Kraljevske Akademije XLIV. Drugi razred 38. U Beogradu 1922;

Vzpomínka. — Slavia I (1922); 3—7;

Ko je koga nadmudrio. Prosvetni Glasnik (Beograd) str. 486—489. Ocena knjige: Meyer K. H., Der Untergang der Deklination im Bulgarischen. Heidelberg 1920. — Idg. Forschungen, Anzeiger Bd. 40 (1922); 58—61;

A Survey of Slavistic Studies. — The Slavonic Review, Vol. I., No. 1, str. 40—58;

1923: Slavistic Studies: an Addendum. — The Slavonic Review, Vol. I., No. 3, str. 523—524;

Pismo uredništvu Nove Evrope. — Nova Evropa VIII (1923), 144.

(1924: Monumen i Rački *publični zbornik*.)
Životopisni sestavki, vseskozi le kratki in prigodni spisi, so omenjeni v Jagićevem «Zborniku». Novejšega in obširnejšega ter popolnega življenjepisa še ni.

Pomenik Jugoslavanski. Slovanski sbornik věnovaný
prof. fr. Paštylcevi k 70. narozeninám. Praha 1923, str. 30*

za naše domaće kulturne zadeve in kako so mu bile iskreno pri srcu. Za njegovo bodočo biografijo, veliko in natančno — in on je eden tistih, ki mu bo tako neizogibno potrebno pisati — bodo vsi taki prispevki nedvomno potrebni in važni. Naj se nam torej njegova plemenita in vse Slovanstvo objemajoča, med tem posebno tudi naše Slovenstvo ljubeča duša pokaže skozi njegove lastne besede, katere edine nam najživejše lahko osveže spomin na slavnega živahnega starca, ki si ga mrtvega skoro ni mogoče predstaviti. Sledeči odstavki iz pisem se vrste po časovnem redu pisem.

1.

Payerbach, 11./10. 1914.

Dragi gospodine profesore!

Molim Vas, izručite g. . . . moj pozdrav. Stvar njezina je zapela. Niti se što štampa, niti se može doći do izplate honorara, prije nego li se rat svrši. Meni je samomu vrlo žao, da je Archiv für slavische Philologie sada u Germaniji postao nepopularan. Nadam se, kada dogje do mira, da će se moći izdavanje nastaviti.

Ja sam tako osamljen od svijeta, da sada istom preko Vas doznajem za sudbinu Matice Slovenske. Za Ileš. sam čitao u novinama, ali ni to ne znam, da li je zbilja uapšen? I ja imam taj utisak, da se svuda dolje na jugu postupa odveć nesmiljeno, osobito spram «Hrvata pravoslavne vjere», kako bi rekao Starčević. Vidi se, da se ide za tim, kako bi se izmegju tri plemena stvorio jaz nepremostiv. Evo sada samo da nije posve zabranjena ćirilica. Hoće li se tim putem što postići, ne znam. Bojim se, prije protivno od onoga što se želi. . . .

Ja ću prekosutra (u utorak) nazad u Beč; teško mi se oprostiti s ovim mirnim mjestom, kojega ladanjska tišina ugagja mojoj bolnoj duši. Tko zna, hoću li cijelu zimu izdržati u gradu.

S prijateljskim pozdravom

Vaš

V. Jagić.

2.

Beč 27. 11. 1914.

VIII/1 Kochgasse 15.

Dragi gospodine profesore!

Imam na Vas jednu molbu, ako samo možete da je ispunite. Imate li Vi sami ili preko drugih poznatih Vam gradačkih prijatelja nekoga, koji ima veze s Mariborom? Ne bi li se tim putem moglo doznati o sudbini jednoga ranjenog soldata Čecha, koji sudeći po karti, koja je jučer došla ovamo, leži u nekojoj bolnici u Mariboru. Taj se soldat zove Franc Hladík, on je u vojsci pripadao 83° infant. regimenti, 10° kompaniji te je bio negdje na

sjeveru ranjeni. Taj ranjenik zaručnik je moje sobarice, vrlo pristojne djevojke te bi ona htjela doznati, da li je taj zaručnik njezin Hladík teško ranjen. Jer sam ne može pisati, nego je dvije karte netko drugi zanj pisao.

Ako dakle možete koga naći, koji bi se u Mariboru raspitao, ima li ondje medju ranjenicima taj Franc Hladík i kako mu je, Vi ćete učiniti dobro kršćansko djelo. Radi se o prostom soldatu, ali taj nam mora biti toliko drag, kao da je kapetan ili general, jer je žrtvovao svoj život — — —

Oprostite, što Vam zadajem taj trud, ali to činim u želji, da pomognem jednoj djevojci, koja se puno žalosti za sudbinu svojega zaručnika, a ne umijem si drugačije pomoći, van da se utečem Vašoj pomoći.

S prijateljskim pozdravom

Vaš

V. Jagić.

3.

Beč 4/12, 1914.

VIII/1 Kochgasse 15.

Mnogopoštovani gospodine profesore!

S velikom zahvalnošću vraćam Vam pismo g. odv. Kodrmana. Upravo danas pisao je Hladík svojoj zaručnici, kako je bio srećan, što ga je onaj gospodin pohodio i pitao za zdravlje. I ja ću se g. dru. Kodrmanu napose zahvaliti. Mislim, da će ga pismo i bez tačnije adrese naći. I moja «Roza» (tako se zove) moli me, da Vam izručim njezino «rukolíbání» za Vašu veliku dobrotu.

I ja sam dobio molbu od g. ljublj. župana, da se zauzmem za «Maticu slovensku». Ja ću to učiniti, ali mi se čini, da sada još nije za to vrijeme. Ovaj čas imaju gospoda druge brige u glavi te ne bi htjeli, i ako su uvjereni o nepravdi, koja je učinjena, desavouirati svojih lokalnih vlasti. Žalosno je, ali je ipak istina, da se sã južnim Slovenima u to kritično vrijeme postupa vrlo bezobzirno, smatraju ih kao neprijatelje ove države te ne veruju (sudeći valjda po sebi!), da bi mogli Slovenci, Hrvati, Srbi biti odani ovoj državi. To bi zbilja teško i bilo vjerovati, kad ne bi austrijske i ugarske Slovene podržavala nada u bolju, pravedniju spram njih državu, u kojoj toliko vijekova žive boreći se neprestano za nju, jer vide u njoj svoj spas. Hoće li se nade češke, slovenske, hrvatske (o Srbima da i ne govorim) u najbližoj budućnosti, kad se jednom povrati željno očekivani mir, zbilja ispuniti — to je veliko pitanje, na koje ja ne bih smio odgovoriti ni sa da ni sa ne. Ja sam na svu sreću star čovjek, ali vi, mlada generacija, doživjet

ćete još svašta. Svakako želim, da nastupe skoro bolja, pravednija vremena i za male narode u ovoj monarkiji.

.....
S prijateljskim pozdravom

Vaš

V. Jagić.

4.

(Dunaj, 21. IV. 1915.)

Dragi g. profesore!

Ja sam se već nekoliko puta vozio u Ljublanu te kod stanice Gradac na Vas mislio. Duskora morat ću poći u Varaždin te pošto nerado putujem noćju, morat ću ovaj put prenoćiti u Mariboru, jer bolje veze sa Čakovcem i Varaždinom preko Pragerhofa nema. Kad bih se ustavio u Gracu, morao bih već u 5:47 izjutra krenuti dalje, a to mi je ipak nešto prerano.

U Mariboru nisam ja još nikada odsjedao. Samo jedan put stajao sam ondje nekoliko sati te se vozeći gradom vidio glavne njegove ulice. Ovaj put ostat ću cijelo poslije podne ondje i sutra dan poslije 8 ure krenuti dalje.

Ako je Vama i koliko Maribor poznat, ne biste mi mogli kazati, koji je najsigurniji i najčišći hotel, da se čovjek ne bi morao bojati, da ga zaraze uši. Čujem, da upravo u Mariboru ima mnogo vojske i vojnih ljudi. Treba dakle biti na oprezu.

Oprostite, što Vam time dosagujem. S prijateljskim pozdravom

Vaš

V. Jagić.

5.

Payerbach a/d Südbahn
12. 7. 1915.

Dragi gospodine profesore!

Ja sam već davno (to je bilo u ponedjeljak prije Duhova) proputovao mimo Gradac. Prenoćio sam u Mariboru u hotelu Meran, nije baš osobito zgodan, ali jeftin! Cijelo poslije podne sve do kasne večeri tumarao sam po gradu te po ulicama čuo od prostijih ljudi mnogo slovenštine. Grad mi se nije osobito svidio, i ako je daleko natkrililo moj Varaždin.

Čuo sam, ne znam da li je istina, da ste se i Vi morali staviti te bili proglašeni za tauglich, ali valjda Vas neće tjerati u vojsku.

.....
Sa srdačnim pozdravom

Vaš

V. Jagić.

6.

Beč 28/12, 1915.
VIII/1 Kochgasse 15.

Dragi gospodine profesore!

Koliko mi je bilo nemilo slušati, da su Vas u svoje vrijeme proglasili «tauglich», toliko sam se obradovao doznajući istom iz Vašega pisma, da su Vas ipak i tražili i vratili natrag u sveučilište. Hvala bogu, da još ima sa svake strane toliko uvidjavnosti, da i najstrašnji rat ne smije da poguta svu inteligenciju. Štete je počinio i onako odviše. Više sam puta mislio i sam sebe pitao, gdi je ovaj, gdje li onaj od mojih nekošnjih mladih prijatelja. Do sada, koliko znam, nije nitko od njih postradao. Javili su mi se sa bojišta Tencor, Fancev, Zilynskyj; a prije nekoliko dana bio ovdje oslobodivši se iz zarobljeničtva dr. Aranza. Koliko se taj jadrnik napatilo od augusta 1914 sve do oktobra 1915! Ele ipak je ostao živ i zdrav! Ne znam, zašto su internirali u Salzburg profesora Kozaka, koji čini se da je još i sada ondje. Za dr. Franka čuo sam neki dan, da je siromah bolestan u Lavovu, ostavljen na milost božju, žena mu u ludnici, sinovi u ratu, a on uzet! Neki dan dobio sam glas od Ljube Stojanovića, da je u Ženevi, a za Cvijića čuo sam kao da je umro; za sigurno ne znam. Evo ovako nas je taj grozni rat razbacao, razidjismo se kao rakova djeca. Ja sam do polovice oktobra bio na selu u Payerbachu, a sada preko zime ovdje samotujem te željno čekam proljeća, da i opet odem na selo.

Milo mi je, da nastavljate svoja Freisingensia, a kad budete s istraživanjem na kraju, moći ćete napisati resumé za Archiv, kada nakon sklopljena mira opet osvane. Za sada morat ćemo ga obustaviti, pošto nema ni tko da piše ni tko da ga čita. Dokle će trajati ta nedragovoljna pauza, odlučit će rat. Evo tako on ima upliva i na naša mirna poduzeća. Sada upravo dovršujem drugu svesku ($\frac{3}{4}$) 36^{ga} toma, koja će izići krajem januara 1916.

Želim Vam srećnu novu godinu, dao bog, uskorila nam željno iščekivani mir.

S prijateljskim pozdravom

Vaš

V. Jagić.

7.

U Beču 25/4, 1916
VIII/1 Kochgasse 15.

Dragi gospodine profesore!

Ja sada od «ñečevu d'elat'» proučavam djela «jaokanice» Jurja Križanića. Naišao sam na jednu bilješku, koju je on sam g. 1647 napisao Levakoviću. Glasi ovako: «Post auditam Graecii philoso-

phiam, ubi in promotione ad magistrum philosophiae series nominum secundum merita disponitur, ego inter 30 socios fui sextus ut videri potest in catalogis anno 1638 impressis.»

Ova bilješka govori dakle, da je g. 1638 u Gracu bio promoviran na magistra filosofije. Poziva se na štampane kataloge g. 1638.

Ako imate toliko slobodna vremena, lijepo bih Vas molio, da dadete u biblioteci (ili možda čak u universitetskom arhivu) potražiti, ima li gdje ekzemplar tih kataloga i može li se ondje naći ime Križanićevo. Bilo bi mi milo, da se može konstatirati, da je bilješka Križanićeva tačna. U njegovu životu ima mnogo zagonetaka, jer je on sam naročito koje što sakrivao, tako da čovjek nigda nije siguran, što je tačno što li nije.

Nadam se, da ste živ — zdrav te s jednakom željom očekujete, kad će taj strašni rat svršiti, kao svi mi «miroljubivi» stanovnici ove jadne planete!

Sa srdačnim pozdravom

Vaš

V. Jagić.

8.

Payerbach 11/5 1916

Dragi g. profesore!

Vaše otkriće neizmjereno me obradovalo. Oba su pisma došla istodobno, ali ja sam imao sreću te sam najprije otvorio ono drugo, u kojem se tako sjajno opravdao trud Vašeg iskanja. Jedva si možete predstaviti, kako mi je drago, da se tim obistinila tvrdnja Križanićeva. On je jadnik često bio prisiljen teškim ili opasnim okolnostima *пробити, выжить* ali gdje nije bilo te nevolje, ondje je čist kao čisto zlato. Ja nalazim mnogo utjehe u proučavanju svih zgoda i nezgoda tog znamenitog, čudnog čovjeka.

Za nagradu Vašeg truda ja bih najvolio, da se to što ste Vi našli već sada našampa u «Archivu», kojega jednu svesku mislimo ipak izdati još ove godine. Ne biste li Vi to prigotovili kao člančić pod svojim imenom? Ja ću dakako u svoj rukopis o Križaniću unesti sav sadržaj Vašeg pisma, ali kad će to ugledati svijet? Ikada ili nikada.² Sada bi nas za nagradu naše hrabrosti htjeli ponijemčiti i pomagariti te bi jedva i dopustili da se izda posebna knjižica o Križaniću, i ako ja ni malo ne bih svega potpisao o čemu je taj idealist i entuziast fantazirao. Ali Slovenima kao da je

² Delo je le izšlo že leta 1917. v «Djelih jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti» v Zagrebu kot XXVIII. knjiga «Život i rad Jurja Križanića. O tristo godišnjici njegova rođenja». H gornjima pismoma primerjaj tam str. 16.

sudjeno, da se predavaju fantazijama, da izvuku batina od real-
 njih svojih susjeda — protivnika! Ništa zato. Mi smo privikli na
 stradanje. Izdržat ćemo i to, što nas čeka.

Ja sam od subote opet ovdje na «ladanju» i mislim ovdje ostati
 do jeseni. Mnogo je ovdje mirnije, no u Beču, samo me je strah,
 kako će biti sa hranom kad u junu i julu navale ovamo židovi.
 Vidjet ćemo.

Sa srdačnim pozdravom i još jedan put enaen60

Vaš iskreni prijatelj

V. Jagić.

9.

Beč 15. 5. 1918.

VIII/I Kochg. 15

Dragi gospodine profesore!

Srdačno se Vam zahvaljujem i na jučer dobivenom pismu i
 na današnjem ugodnom iznenadjenju prvom sveskom «Časopisa
 za slovenski jezik, književnost in zgodovino». To mora biti za
 sve Slovence vrlo radosna pojava, kojoj ja od sve duše želim
 sjajan uspjeh i napredak. U oglasu, koji je priložen ovomu dvo-
 strukomu snopiću, tako je razgovijetno objašnjena potreba ova-
 kova organa, koji mene (oprostite!) sjeća na moja mlada ljeta, kad
 smo počeli izdavati u Zagrebu «Književnik», da će, mislim, svaki
 slovenski inteligenat rado prihvatiti, odobriti i poduprijeti izražene
 ondje želje, jer je to zbilja jedan vrlo potrebiti korak naprijed.
 Slovenski je narod, ne gledeći na njegov broj, tako marljiv i
 ustrajan, da sam ja uvjeren, da i taj Vaš naučni podhvat neće
 zapeti, već će se razvijati u sve širim razmjerima. Čim su strašnji
 udarci, koji sa sviju strana prijete našoj slovenskoj, t. j. općoj
 slovenskoj, ne samo slovenačkoj, budućnosti, tim življe valja da
 prionemo za posao, složni u cilju koji nam lebdi pred očima, a u
 harmoniji svih slovenskih glasova, kako govore od srca k srcu, da
 daleko u kulturni svijet zazvuči i naša mnogostruna lira, neka se
 čuje da smo i mi voljni živjeti ne samo kao tuđe sluge, već kao
 ravnopravni članovi kulturnoga svijeta.

.....

Pravo imate, da svakim danom teže podnosimo neuvažavanje
 sa strane dviju privilegiranih nacija, koje drže nesmiljeno vlast u
 rukama u toj jadnoj monarkiji te su se urotile protiv slovenskog
 svijeta; ali i ako sam blizu grobu, ne gubim vjeru, da neće ni nas
 uvijek ovako nepriznavati, jer se i u nas budi otporna snaga.

.....

Ja sam već početkom godine doštampao Križanića, ali ga aka-
 demija još nije pustila u svijet, ne znam zašto. Do koji dan bit će

doštampan takodjer Archiv XXXVII ½, trebalo je 16 mjeseca dok se našampalo 18 araka. Sada отъ нечего дѣлать pišem svoje «Uspomene» (na sveslovenskom = njemačkom jeziku), jer je to namijenjeno arkivu naše bečke akademije, ali unosim u moj tekst izvatke iz pisama, kojih imam veliku množinu. Tako će to biti kao neki komentar k Историји слав. филологји. Da nisu tako strašne neprilike u «boljševickoj» Rusiji, najbolje bi i bilo, da se taj potpourri našampa u Petrogradu. Izaći će dosta krupna stvar ...

Sa srdačnim pozdravom

Vaš

V. Jagić.

10.

Payerbach a/d Südbahn
17. 6. 1918.

Dragi gospodine profesore!

Imam nekoliko stvari, za koje Vas moram ili pitati ili moliti za posredovanje.

.....

... Uplećući u svoje «Uspomene» (za sada još Erinnerungen za bečku akademiju, ali ako nadjem da se to može objelodaniti na ruskom ili hrvatskom jeziku, preradit ću rukopis) izvatke iz raznih pisama, kojih ima u mene na tisuće, naišao sam u pismu pokojnoga Korša od g. 1910 na pripovijedanje, kako je bio u opširnoj prepisci sa Peiskerom, kojega je vrlo hvalio kao sociologa a on mu je išao na ruku svojim tumačenjem etimološkim ...

...kad bi «Archiv» mogao redovno izlaziti. Ali za boga tečajem cijele godine 1917 i sve do sada jedva jedvice moglo se našampati 18 araka kao Doppelheft 37. toma. A koja sudbina čeka taj časopis sada na dalje, a i poslije rata (ako ja doživim njegov svišetak) to je u božjim rukama. Mislio sam nekoč da ću doživjeti 40. tomova, ali sada nemam više te nade. A Nijemci ako izadju pobjeditelji po receptu Hindenburgovu, bit će još više, nego li su danas, mrski cijelomu svijetu, da će se ta mržnja kosnuti i svih naučnih publikacija berlinskih.

Kako su se gospoda njemačka čak u naučnim sferama uzoholila i ako nas Slovene ne mogu podnijeti, dokazaše mi krajem maja, kada od predložene s moje strane trojice kandidata za mjesto korespondenta u tuzemstvu, ne htjedoš izabrati nijednoga. Tako sam sada za slovensku filologiju, historiju, etnografiju, arheologiju ja jedini ostao. Da nisu tako teška vremena, da pod kraj života jedva pokrивam, kako Rusi kažu, концы съ концами, ja bih im bacio tu čast pred noge te istupio iz akademije. To bi i zaslužili,

ali na sramotu moram priznati, da mi i ono nekoliko stotina kruna u tim teškim vremenima pomaže koliko toliko.

.....
Sa srdačnim pozdravom

Vaš

V. Jagić.

11.

Payerbach a/d Südbahn

11./7. 1918

Dragi gospodine profesore!

Vrlo lijepo zahvaljujem na čestitanju k mojoj 80godišnjici, koju sam srećno, i ako ne bez neke uzbudjenosti, proveo u Beču te se brzo vratio ovamo u blaženi mir i tišinu, koju na žalost i sramotu čovječanstva prekidaju jedino vozovi po željeznici, u najbližoj blizini mojega stana, vozeći neprestano nove žrtve ljudske put Italije ili jadne ranjenike pod znakom crvenog krsta nekuda put Beča i dalje bog zna kuda. Ta žalosna istina, koja se strašno često ponavlja i danju i noću, sjeća me jednako na ozbiljnost strašnih, tobože «velikih» vremena, u kojima toliko žrtvi prinosimo upravo mi južni Sloveni, proljevajući krv, a za koga? — —

Vrlo me zanima sadržaj Vašega pisma. Veseli me, da tako lijepo napreduje Vaš «Časopis»; uskrsnuo je upravo u horu, da zasnjeđoči da mali ali žilavi i svjesni si svoje duševne snage slovenski narod zaslužuje većju pažnju, nego li mu se iskazuje u tim teškim danima sa strane «mjerodavne» gospode. Već me unapred veseli nova sveska.

Za $\frac{3}{4}$ svesku «Archiva», koja će se vrlo polagano štampati, jer u Njemačkoj štamparije može biti još gore trpe nestašicu, nego li kod nas — dobro bi mi došao koji god članak Vaš ili Peiskerov. To bi se moglo upotrebiti još da dodje pod kraj ove godine. Osobito me zanimaju Vaše, i ako mi dosada nepoznate kombinacije glede postanja hrvatske državne organizacije, u kojoj sam ja vazda slutio tudji upliv, ja sam se domišljao avarskomu, a Vi možda znate što drugo i bolje. Pa zar se bojite to iznijeti na vidjelo? bojite li se kao južnoslovenski Kunik vike i kriča hrvatskih Ilovajskih? ...

.....
Zahvaljujem Vam još jedan put na prijateljskom, punom zanimljivosti pismu, molim Vas, da primite moj srdačni pozdrav

Vaš

V. Jagić.